

4a. Kim Fupz Aakeson: Man parterer da kvinder

Debatindlægget er fra Filmmagasinet Ekko d. 6. april 2022. Kim Fupz Aakeson er forfatter.

Jeg starter med en indrømmelse.

Jeg er ikke til crime¹, hverken nordic eller global². Jeg har prøvet at læse bøgerne. Jeg når ikke så langt, før jeg tænker who-dunnit-who-cares³, men fred være med det.

Krimigenren klarer sig ret fint uden mig, og jeg har selv besynderlige guilty pleasures⁴, der for så vidt heller ikke giver meget mening (*Den sidste turnering*, ti afsnit om basketball og Michael Jordan i slut-90'erne, jeg bingede⁵ dem råt).

Men der er alligevel en undren, der presser sig på, når jeg støder på genren i anmeldelser, foromtaler og trailers.

Det er den massive gentagelse af et narrativ om kvinden som offer, altså massivt.
10 Hun skal kvæles, voldtages (gerne i den rækkefølge), pelses, parteres, skændes.

Jeg åbner min avis og ser et foto af en ubehørigt⁶ afsjælet kvinde, der hænger i et træ med hovedet nedad, mens to alvorlige kriminalbetjente kigger på. Det bliver applauderet af avisens kvindelige anmelder, der begejstret fortæller om den begavede og vellykkede underholdning, som her er på spil.

15 På samme måde faldt jeg for nylig over en trailer til en dansk film, hvor (så vidt jeg kunne se) en gravid kvinde, fikseret på en briks og godt kneblet, skulle skæres op med en vinkelsliber af en herre i lægekittel. Really⁷?

Syge i hovedet

Her må det være på sin plads at indskyde, at jeg ikke er principiel modstander af vold på
20 film.

Jeg mener virkelig, at kunsten kan tage fat på hvad som helst af alt, hvad verden byder på. Vold, sex, racisme, misogyni⁸, *you name it*⁹. Det må være tilladt at tale om det, med det og imod det, vi ser, hører og møder derude.

¹ *crime*: krimier.

² *nordic eller global*: undergenrer af krimier.

³ *who-dunnit-who-cares*: hvem har gjort det, hvem interesserer det.

⁴ *guilty pleasures*: skamfulde fornøjelser.

⁵ *binge*: at se mange afsnit lige efter hinanden.

⁶ *ubehørigt*: upassende, ikke i overensstemmelse med skik og brug.

⁷ *Really*: virkelig.

⁸ *misogyni*: kvindeforagt.

⁹ *you name it*: (her) listen fortsætter.

Der er bare forskel på den vold, som rent faktisk findes, og så den vold, der
25 udtænkes af snurrige hoveder i *writers' rooms*¹⁰. Plots, hvor meget begavede, tålmodige
og udspekulerede seriemordere skærer øjenlågene af småpiger og putter dem bag glas
og ramme, laver små dukker af naturmaterialer, skærer mystiske symboler i afsjælede
kvinders hud og så videre og så videre.

For det findes ikke.

30 Vi har ikke seriemordere her til lands. Jeg ved godt, at der findes eksempler på
mordere, *over there*¹¹, med mere end ét offer på deres manglende samvittighed. Men de
er sjældent Zodiac¹²-agtige (og den film er lavet).

De har det bare med at være godt gammeldags syge i låget og heldige med deres
mord. Indtil de ikke er heldige mere, så spærrer man dem inde og smider nøglen væk.

35 **Læren til unge piger**

Så kunne man sige "jaja, jojo, men det er jo bare film, fiktion, slap af".

Fair nok. Men prøv at erstatte "kvinde" med "afroamerikaner". En genre, hvor hvide,
intelligente seriemordere får skindet af uskyldige sorte. Det ville næppe gå stille af.

Så hvorfor er det okay, når bare det er damer? Hvad fortæller den slags fiktion min
40 tolvårige datter? Duk dig og bed til de højere magter om ikke at møde den slags
psykopater? Du er det stof, visse karle laver lampeskærme af? Manden er rovdyr,
kvinden er byttedyr? Eller hvad?

Der er en bemærkelsesværdig konsensus i disse år om, at sproget har et ansvar. Ord
og det, vi siger i det offentlige rum, kan konsolidere og nære strukturel diskrimination
45 omkring menneskers køn, race, religion, seksualitet, *what not*¹³.

Vi siger ikke "negerkys", vi siger ikke "formand", vi siger ikke "sigøjner". Vi
anerkender, at sproget ikke er uskyldigt. Men fiktion er en fri fugl, der kan svæve over
vandene og skide, hvor den vil, og hvad den vil?

¹⁰ *writers' rooms*: det kreative rum, hvor forfattere skriver manuskripter til film og tv-serier.

¹¹ *over there*: derovre, dvs. i USA.

¹² *Zodiac*: forkortelse for *The Zodiac Killer*, der er kaldenavnet for en berygtet seriemorder i USA fra 1960'erne.

¹³ *what not*: (her) og meget mere.

4b. Tobias Petersen: Kulturen sætter kvinder over mænd

Debatindlægget er fra Filmmagasinet Ekko d. 23. april 2022. Tobias Petersen er sociolog og journalist.

I et debatindlæg i Filmmagasinet Ekko undrer forfatter Kim Fupz Aakeson sig over, hvorfor det altid er kvinder, der voldtages, kvæles og parteres i film.

Han besvarer ikke eksplicit spørgsmålet, men mellem linjerne lægger han op til, at svaret må være en mere eller mindre skjult kvindeundertrykkelse og accept heraf.

5 En fortælling om, at kvinden er mindre værd end manden, og det er okay, at det forholder sig sådan.

”Hvad fortæller den slags fiktion min tolvårige datter? Duk dig og bed til de højere magter om ikke at møde den slags psykopater? Du er det stof, visse karle laver lampeskærme af? Manden er rovdyr, kvinden er byttedyr? Eller hvad?” skriver Kim Fupz
10 Aakeson og lægger op til, at fiktionens grundfortælling tages op til revision og laves om.

”Ord og det, vi siger i det offentlige rum, kan konsolidere og nære strukturel diskrimination omkring menneskers køn, race, religion, seksualitet, what not¹. Vi siger ikke ’negerkys’, vi siger ikke ’formand’, vi siger ikke ’sigøjner’. Vi anerkender, at sproget ikke er uskyldigt. Men fiktion er en fri fugl, der kan svæve over vandene og skide, hvor
15 den vil, og hvad den vil?”

Mænd kan undværes

I sin analyse fejlfortolker Kim Fupz Aakeson imidlertid den grundfortælling, han kritiserer. Svaret på spørgsmålet om, hvorfor det altid er kvinder, der mishandles i film, er ikke, at kvinder er mindre værd end mænd.

20 Det er det stik modsatte.

Vi lever i en kultur, der sætter kvindens værdi over mandens. Hvilket muligvis har evolutionspsykologiske rødder². Som art kan vi undvære de fleste mænd, men ikke de fleste kvinder.

Mænd er det undværlige køn.

25 Det er en af grundene til, at det er mænd – ikke kvinder – vi sender til fronten i krige, mens det er kvinder – ikke mænd – vi redder væk fra død og ødelæggelse.

¹ *what not*: (her) og meget mere.

² *evolutionspsykologiske rødder*: tilgang til psykologi, der forklarer menneskers adfærd som resultatet af millioner af års evolution.

I psykologisk forskning bruges begrebet "the-women-are-wonderful-effect"³ (waw-effekten) om fænomenet. Det er dokumenteret, at både mænd og kvinder på tværs af kulturer ser mere positivt på kvinder end på mænd.

30 Det er uklart, hvor stor betydning denne ubevidste præference har, men den kan tænkes at spille en rolle inden for snart sagt alle områder – fra domme i retssale over tildeling af forældremyndighed til karaktergivning i skoler.

Det dyrebareste

Forskellen i vores værdisætning af mænd og kvinder er årsagen til, at man i fiktionen har 35 kvinden som det foretrukne offer for vold.

Det er værre at gøre skade på en kvinde end en mand, og derfor er effekten størst, når det er en hun og ikke en han, der lider.

Kvinden er det dyrebareste, vi har. Derfor er ondskab mod kvinden det ondeste, vi kan forestille os.

40 Det er den historie, Kim Fupz Aakesons tolvårige datter præsenteres for, når hun møder fiktionens lemlæstelse af kvinder.

Hun får at vide, at hun lever i en kultur, som sætter større pris på hende end på hendes drengvenner, og at det er værre, hvis der sker hende noget, end hvis der sker dem noget.

45 En fortælling, hun måske allerede kender fra virkelighedens verden, hvor mord på kvinder tiltrækker sig markant større opmærksomhed, forargelse og sorg end mord på mænd.

Ikke værd at pine

Det er ikke et filmisk greb. Det er sådan, det er, og det har formentlig dybe rødder.

50 Det er let at forestille sig, at vi er efterkommere af de af fortidens mennesker, der værdsatte kvinder højest, da det gav dem en evolutionær fordel.

Stammer, der passede på kvinder, voksede. Stammer, der ikke gjorde, uddøde.

Måske er det forklaringen på, at vi den dag i dag har større sympati for kvinder end for mænd, og derfor rører det os mere, når ondskaben rammer en kvinde.

55 Kim Fupz Aakeson har ret i, at sproget ikke er uskyldigt. Men han får byttet om på rollerne, når han taler om strukturel diskrimination.

Fiktionen har kvinden som sit foretrukne offer, fordi hun er vores juvel. De fleste mænd er i sammenligning ligegyldigt grus – end ikke værd at pine.

³ *the-women-are-wonderful-effect*: kvinderne-er-vidunderlige-effekten.